

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι πύλας.

(Ἰδιόμελον μετὰ τὸν ν' ψαλμόν).

(6α - 9 - 6α - 4α).

(ΔΠ σ. 20).

Ἐσημείωσα ἤδη ὅτι ὁ β' στίχος τοῦ τροπαρίου τούτου ἔχει ἀυξηθῆ εἰς τὰ ἔντυπα κατὰ μίαν συλλαβὴν διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἄρθρου τὸν (πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου), τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἀπαλειφθῆ. Ἐσημείωσα ἐπίσης ὅτι ἄνευ τοῦ ἄρθρου ἔχει τὸν στίχον τὸ Π. Προσθέτω τώρα ὅτι καὶ τὸ κ1 παραλείπει τὸ ἄρθρον. Τὸ τροπάριον δὲν ἀνευρέθη εἰς τὰ ἄλλα ἐρευνηθέντα χφφ.

Ἄπο κοπρίας καὶ παθῶν.

(α' τροπάριον α' ᾠδῆς).

(6β - 10 - 6β - 5α).

(ΔΠ σ. 21).

Ἡ γραφὴ τοῦ AP Ἄπο κοπρίας μὲν παθῶν στηρίζεται ὑπὸ τοῦ EB.

Ἐψώθη δίκαιος.

(β' τροπάριον δ' ᾠδῆς).

(7β - 12 - 7α - 5β).

α'. Ἄντι καταπέπτωκε τὰ Π, κ1 καὶ κ2 ἔχουν κάτω πέπτωκε.

β'. Ἄντι ἀλλ' ἀνυψώθη τελώνης τὸ κ2 ἔχει τελώνης δὲ ἀνυψώθη. Ἡ γραφὴ αὕτη φαίνεται φυσικωτέρα καὶ ὁμαλωτέρα.

γ'. Πρὸς καλυτέραν διασάφησιν τοῦ νοήματος δέον μετὰ τὴν λ. φαρισαῖος νὰ τεθῆ κόμμα. Οὕτως ἡ στίξις τοῦ τροπαρίου θὰ ἔχη ὡς ἑξῆς:

Υψώθη δίκαιος * καὶ κάτω πέπτωκε * φαρισαῖος, ἐν πλήθει δὲ τῶν κακῶν * βριθῶν τεταπεινῶνται * τελώνης δὲ ἀνυψώθη, * παρ' ἐλπίδα δικαιοῦμενος.

Κατὰ τ' ἀνωτέρω ἢ φράσις ἐν πλήθει δὲ τῶν κακῶν βριθῶν τεταπεινῶνται ἀναφέρεται εἰς τὸν φαρισαῖον. Δυνατὸν ὅμως νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὸν τελώνην, ὅποτε καλῶς ἔχει ἡ γραφὴ τῶν ἐντύπων ἀλλ' ἀνυψώθη τελώνης, ἦτοι: Ὁ τελώνης, βριθῶν ἐν πλήθει κακῶν, τεταπεινῶνται (=ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν), ἀλλὰ παρ' ἐλπίδα ἀνυψώθη δικαιοῦμενος. Τὴν ἄποψιν ταύτην στηρίζει ἡ γραφὴ τοῦ EB ἔχουσα οὕτως: ἐν πλήθει δὲ τῶν κακῶν * βριθῶν τεταπεινῶνται * τελώνης· ἀλλ' ἀνυψώθη * παρ' ἐλπίδα δικαιοῦμενος.

Δικαιοσύνης δρόμος κενός.

(β' τροπᾶριον ε' ὠδῆς).

(7β - 12 - 7β - 6α).

(ΔΠ σ. 22).

Τὴν διόρθωσιν τοῦ τροπαρίου τούτου ὑπὸ τοῦ Γ. Μπεκατώρου στηρίζει καὶ τὸ EB μετ' ἐλαφρᾶς διαφορᾶς, ἦτοι συζεύξας ἐν αὐτῷ ἀντὶ συζεύξας ἐν αὐτῷ.

Ἀρματηλάτης ἐν ἀρεταῖς.

(γ' τροπᾶριον ε' ὠδῆς).

(7β - 12 - 7β - 6α).

(ΔΠ σ.23).

Τὴν ὀρθὴν γραφὴν παρὰ λύδιον ἄρμα ἀντὶ τῆς ἐσφαλμένης τῶν ἐντύπων παρακλύδιον ἄρμα ἐπιβεβαιώνουν τὰ Π, EB καὶ κ1.

Τοῦ βίου τὸ δίκαιον.

(β' τροπᾶριον ζ' ὠδῆς).

(8α - 13 - 7β - 6β).

(ΔΠ σ. 23).

α'. Διῶρθωσα τὸ οὐδέτερον ἐπίθετον τὸ δίκαιον εἰς ἀρσενικὸν τὸν δίκαιον, ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δρόμον. Ἦδη ὅμως διεπίστωσα ὅτι τὰ Π, EB, κ1 καὶ κ2 ἔχουν τὸν βίαιον, ἦτοι τὸν σκληρὸν καὶ δύσκολον δρόμον τοῦ βίου. Ἀσφαλῶς ἡ γραφὴ αὕτη, τὴν ὁποίαν καὶ τὸ AP υἰοθετεῖ, εἶναι ἡ ὀρθή. Ἀξιοσημεῖωτος δὲ εἶναι καὶ ἡ διὰ τοῦ β παρήχησις: τοῦ βίου τὸν βίαιον.

β'. Τὸ EB στηρίζει ἐπίσης τὴν ὑπ' ἐμοῦ προταθεῖσαν διόρθωσιν τῆς ὑποτακτικῆς *ζησόμεθα* εἰς ὀριστικὴν μέλλοντος *ζησόμεθα*. Ἐὰν δηλ. μιμηθῶμεν τὸν Τελώνην καὶ ὄχι τὸν Φαρισαῖον, θὰ ζήσωμεν.

Ἵπέδειξας Δέσποτα.

(δ' τροπάριον ς' ᾠδῆς).

(8α - 13 - 7β - 6β).

Κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἐντύποις στίξιν τὰ μετὰ τὴν λ. *ταπεινώσιν* φαίνονται ἀσύνδετα πρὸς τὰ προηγούμενα. Βελτιώνεται ἡ σύνταξις, ἐὰν μετὰ τὴν λ. *ταπεινώσιν* τεθῆ ἄνω στιγμῆ. Τὸ τροπάριον δὲν ἀνευρέθη εἰς τὰ ἐρευνηθέντα χειρόγραφα.

Στεναγμούς προσοίσωμεν.

(Κοντάκιον).

(8β - 14 - 8α - 7α).

Ἄντι τῆς γραφῆς *προσοίσωμεν*, μὴ ὀρθῆς γραμματικῶς, τὸ EB ἔχει ὀρθότερον *προσφέρωμεν* (= ἄς προσφέρωμεν)

Ἐαυτοὺς ἀδελφοί.

(Οἶκος κοντακίου).

(8β - 14 - 8α - 7α).

(ΔΠ σ. 23).

α'. Τὴν γραφὴν *στεναγμοῖς, ὀδυρμοῖς*, ἄνευ δηλ. τοῦ συνδέσμου *καί*, ἔχει τὸ EB.

β'. Ἄντι ἐν τῇ κρίσει τότε τῇ αἰωνία ἐν κ1 ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ κρίσει τότε τῇ παγκοσμίῳ. Ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι καταφανῶς ὀρθότερα, διότι ἡ κρίσις δὲν θὰ διαρκέση αἰωνίως, θὰ εἶναι ὅμως παγκόσμιος.

Φαρισαῖζων ἱεροῦ μακρὰν γίνου.

(Στίχοι συναξαρίου).

(8β- 15 - 8α - 7β)

(ΔΠ σ. 24).

Ἡ ὀρθὴ γραφὴ ᾧ *ταπεινοὶ δεκτέοι* ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ EB.

Δικαιώσεως τοῖς ἔργοις.

(α' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(9α - 17 - 9β - 7β).

Τὰ ἔντυπα καὶ τὰ Π, ΕΒ καὶ κ1 ἔχουν: τελώνης δὲ κούφω (μετοχὴ κατηγορηματικῇ) τῷ πτερῶ τῆς ταπεινώσεως ἀρθεῖς, Θεῶ προσήγγισε. Ἀλλὰ τὰ κ2, Ξ καὶ ΑΡ ἔχουν κούφως τῷ πτερῶ κτλ. Ἡ γραφὴ αὕτη φαίνεται εὐστοχωτέρα.

Τοὺς δικαίους ἐνεδρεύων.

(γ' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(9β - 17 - 9β - 7β).

(ΔΠ σ. 24).

Ἡ ὀρθὴ γραφὴ βρόχοις ἀπογνώσεως ἀντὶ τῆς ἐσφαλμένης τῶν ἐντύπων βρόχους ἀπογνώσεως ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ ΕΒ.

Ἐν προσευχῇ ἡμῶν.

(δ' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(9β - 17 - 9β - 8α).

α'. Ὁ α' στίχος τοῦ τροπαρίου εἶναι κατὰ μίαν συλλαβὴν ἑλλιπής. Τὸ ΑΡ ἔχει: Ἐν τῇ προσευχῇ ἡμῶν Θεῶ προσπέσωμεν. Ἴσως ὀρθότερον: Ἐν προσευχῇ τῷ Θεῶ ἡμῶν προσπέσωμεν.

β'. Ἀντὶ μέλλοντες πιστοὶ τὸ κ2 ἔχει μέλλοντες ἀεὶ. Εὐρίσκω τὴν γραφὴν ταύτην ἐπιτυχεστέραν. Ἡ λ. πιστοὶ ἐλήφθη πιθανώτατα ἐκ τοῦ ἐπομένου τροπαρίου.

Εἰσηγούμενος τοῖς μαθηταῖς.

(ε' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(9β - 17 - 9β - 8α).

Τὸ Φ ἔχει τὸ τροπάριον τοῦτο ὡς ἐξῆς:

Υφηγούμενος τοῖς μύσταῖς σου προέλεγες, * Δέσποτα, μὴ φρονεῖν ὑψηλά, * ἀλλὰ πάντοτε * συναπάγεσθαι τοῖς ταπεινοῖς· * διό σοι βοῶμεν οἱ πιστοί· * Εὐλόγητὸς εἶ, ὁ Θεὸς * ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ἡ μορφὴ αὕτη εἶναι καταφανῶς ὀρθότερα τῆς τῶν ἐντύπων, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ φράσις συναπάγεσθαι ταπεινοῖς διδάσκων δὲ Σωτῆρ δὲν συνδέεται καλῶς ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν μετὰ τῶν προηγούμενων, διότι ὁ σύν-

δεσμος δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνδέῃ ρῆμα καὶ μετοχὴν. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ὑφηγούμενος εἶναι προσφύεστερον τοῦ Εἰσηγούμενος.

Ὑφηγοῦμαι = ὀδηγῶ, δεικνύω τὸν δρόμον, ὑποδεικνύω τι.

Εἰσηγοῦμαι = εἰσάγω, προτείνω, διδάσκω.

Ἡ δὲ φράσις τοῖς μύσταις σου ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων τοῖς μαθηταῖς εἶναι εὐρυθμοτέρα ὡς ὁμοτονουσα πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ εἰρμοῦ.

Λιτὰς τῶ κτίστη.

(γ' τροπάριον θ' ὠδῆς)

(10α - 19 - 10α - 9α).

Ἀντὶ ἴλεων καὶ φῶς ἐπισπασώμεθα τὰ EB καὶ κ1 ἔχουν ἔλεος καὶ φῶς ἐπισπασώμεθα. Ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι ὁμαλωτέρα συντακτικῶς ὡς συνδέουσα διὰ τοῦ καὶ δύο οὐσιαστικὰ καὶ ὄχι ἐπίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ.

Ὑφηγορίαν φύγωμεν.

(Ἐξαποστειλάριον).

(10β - 19 - 10β - 9β).

(ΔΠ σ. 25).

Ἡ ὀρθὴ γραφὴ καὶ ἀνασταῖς τριήμερος, συνεγείρας τὸν κόσμον ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ EB.

Θεοτοκίον κοντακίου.

Τὸ EB ἐν τῇ Λειτουργίᾳ μετὰ τὸ κοντάκιον Στεναγμούς προσφέρωμεν ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς ὅμοιον θεοτοκίον, τὸ ὁποῖον δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τῆς F καὶ εἶναι πιθανώτατα ἀνέκδοτον.

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Στεναγμούς μοι δώρησαι * ὡς τῶ Τελώνη, Παρθένε, * καὶ τῆς πόρνης δάκρυα, * ἵνα σοι ταῦτα προσφέρω, * κράζων σοι. * Ἐλέησόν με, παντελεῆμον. * σύντριψον * τὴν πώρωσίν μου τῇ χάριτί σου, * κατανύξεως ὄμβρους παρέχουσά μοι. * εἰς σὲ γὰρ κατέφυγον, πάναγνε.

Οἱ τελευταῖοι στίχοι, ἀνώμαλοι μετρικῶς, δυνατὸν νὰ διορθωθοῦν δι' ἐλαφροῦς μεταβολῆς τῆς σειρᾶς τῶν λέξεων ὡς ἐξῆς: κατανύξεως παρέχουσά μοι * ὄμβρους. εἰς σὲ γὰρ * κατέφυγον, πάναγνε.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

Ἰησοῦ ὁ Θεός.

(α' τροπάριον α' ᾠδῆς).

(13α - 25 - 13α - 12β).

(ΔΠ σ. 27).

Ἡ γραφή πρόσδεξαι κάμει ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων δέξαι νῦν κάμει ἐπιβιβαιοῦται ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν Π, Ξ, Φ, κ1, κ2 καὶ EB.

Πλοῦτον καλῶν.

(α' τροπάριον δ' ᾠδῆς).

(14α - 27 - 13β - 13β).

Ὁ στίχος ἡμαρτόν σοι· δέξαι με εἶναι παράτονος καὶ ὑπέρμετρος κατὰ μίαν συλλαβήν. Τὰ Π, κ1, κ2 καὶ EB ἀφαιροῦν τὴν ἀντωνυμίαν με. Οὕτως ὁ στίχος καθίσταται ἰσοσύλλαβος πρὸς τὸν ἀντίστοιχον τοῦ εἰρμού, παραμένει ὅμως παράτονος.

Τῆς νυκτὸς διελθούσης.

(Εἰρμὸς ε' ᾠδῆς).

(14β - 28 - 14α - 14α).

(ΔΠ σ. 28).

α'. Ἐσημείωσα ἤδη ὅτι πάντα τὰ τροπάρια τῆς ᾠδῆς ἀπαιτοῦν τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἄρθρου ἢ ἀπὸ τοῦ στίχου ἡγγικεν ἢ ἡμέρα. Τὴν ἄνευ τοῦ ἄρθρου γραφήν ἐπιβιβαιοῦν τὰ Π καὶ EB.

β'. Τὸ τέλος τοῦ εἰρμού εἰς τὸ EB ἔχει: καὶ δοξολογοῦσι τὰ σύμπαντα.

Τῆς πατρῶας δόξης σου.

(Κοντάκιον).

(14β - 28 - 14β - 14β).

(ΔΠ σ. 29).

Ἡ γραφή τὴν τοῦ ἀσώτου φωνὴν προσφέρω, τὴν ὁποῖαν ὑπεστήριξα ὡς ὀρθότεραν ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων κραυγᾶζω, ἐπιβιβαιοῦται ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν χειρογράφων.

Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

(Οἶκος κοντακίου).

(14β - 29 - 14β - 14β).

(ΔΠ σ. 29).

Συμπληρωματικῶς πρὸς τὰ ἤδη σημειωθέντα παρατηρῶ τὰ ἐξῆς;

α'. Ἀντὶ τοῦ ρήματος *κράζωμεν* τῶν ἐντύπων ὁμοφώνως σχεδὸν τὰ χειρόγραφα (Π, κ1, κ2, Φ, EB) ἔχουν μετοχὴν *κράζοντες*, συνδέοντες αὐτὴν μετὰ τοῦ προηγουμένου ρήματος *ἐκμιμησώμεθα*.

β'. Ὁμοφώνως ἐπίσης τὰ χειρόγραφα (Π, Ξ, κ1, κ2, Φ, EB) ἀντὶ ἀλλ' ὡς φύσει *ὑπάρχων φιλόθεκος*, *σὺ προσδέχου* ἔχουν: ἀλλ' ὡς φύσει *ὑπάρχων φιλότεκος*, *ἡμᾶς προσδέχου*. Ἡ ἀντωνυμία *ἡμᾶς* ὁμως προσθέτει εἰς τὸν στίχον μίαν συλλαβὴν. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ μὲν δεκτὸν τὸ ἐπίθετον *φιλότεκος*, νὰ διατηρηθῇ ὁμως ἡ ἀντωνυμία *σὺ* τῶν ἐντύπων.

Ταῖς ἡδοναῖς τοῦ σώματος.

(α' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(15α - 30 - 15β - 15α).

α'. Ὁ στίχος *ὑπέκυψα παναθλίως* εἶναι ὑπέρμετρος κατὰ μίαν συλλαβὴν. Τὸ κ2 ἔχει: *ὑπέκυψα ἀθλίως*, ἀποκαθισταμένης οὕτω τῆς ἰσοσυλλαβίας.

β'. Ἀντὶ καὶ *ἐδουλώθην ὄλως* τὰ Π, Ξ, κ1, κ2, EB καὶ τὸ AP ἔχουν καὶ *ἐδουλώθην θέλων*.

Ἀναβοῶ τὸ ἥμαρτον.

(β' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(15β - 30 - 15β - 15α).

(ΔΠ σ. 29).

α'. Καὶ εἰς τὸ τροπάριον τοῦτο ὁ στίχος *μηδὸλως ἐνατενίσαι* εἶναι ὑπέρμετρος κατὰ μίαν συλλαβὴν. Τὸ μέτρον ἀποκαθίσταται, ἐὰν ἀναγνώσωμεν *μηδὸλως ἀτενίσαι*, ὡς ἔχουν τὰ κ1, κ2, EB καὶ Φ.

β'. Ὁ στίχος *διὸ ὡς μόνος ἀγαθός* εἶναι ὑπέρμετρος κατὰ δύο συλλαβάς. Τὸ Φ ἔχει ὡς *μόνος ἀγαθός*, ἐνῶ τὸ κ2 *διὸ ὡς ἀγαθός*. Θεωρῶ φυσικώτερον τὸ δεύτερον.

Τῶν ἀποστόλων Κύριε.

(γ' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(15β - 30 - 15β - 15α).

((ΔΠ σ. 30).

Ἡ ὀρθή γραφή ὅπως ὑμνολογῶ * καὶ δοξολογῶ σε * εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ EB.

Τῶν Χερουβίμ φανεῖσα.

(Θεοτοκίον ζ' ᾠδῆς).

(15β - 31 - 15β - 15α).

(ΔΠ σ. 30).

α'. Ἀντὶ Τῶν Χερουβίμ φανεῖσα * καὶ Σεραφίμ, Θεοτόκε, εὐρυθμοτέρα ἢ γραφή Τῶν Χερουβίμ, πανάμωμε * καὶ Σεραφίμ φανεῖσα κτλ. (Φ).

β'. Ἀντὶ Θεὸν Λόγον ὁμοφώνως τὰ χφφ. καὶ τὸ AP ἔχουν θεῖον Λόγον, ὅπερ εἶναι ἐπιτυχέστερον ὡς πρὸ τὸν τονισμὸν ὡς ὁμοτονοῦν πρὸς τὸν ἀντίστοιχον στίχον τοῦ εἰρμού.

Ἴδε, Χριστέ, τὴν θλίψιν.

(α' τροπάριον θ' ᾠδῆς).

(16α - 32 - 16α - 15β).

Ἡ ἀρχὴ τοῦ τροπαρίου τούτου ἀπαντᾷ εἰς τὰ χειρόγραφα ὑπὸ διαφόρους μορφάς:

Ἴδε κάμου τὴν θλίψιν τῆς καρδίας (κ2).

Ἴδε μου σὺ τὴν θλίψιν τῆς καρδίας (Ξ).

Ἴδε, Χριστέ, τὴν θλίψιν τῆς καρδίας (Φ).

Ἴδε, Σωτήρ, τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς μου (Π, κ1, EB).

Πιθανωτέραν εὐρίσκω τὴν τελευταίαν, ὡς μαρτυρουμένην ὑπὸ τῶν περισσοτέρων χφφ., μολοντί καὶ αἱ ἄλλαι εἶναι εὐρυθμοὶ καὶ δίδουν ἀποδεκτὸν νόημα.

Ὡς ὁ ληστής.

(β' τροπάριον θ' ᾠδῆς).

(16α - 32 - 16α - 15β).

Ἀντὶ ρῦσαί με τὰ κ1, κ2, EB καὶ Φ ἔχουν δέξαι με· ἀντὶ δὲ πανοικτίρμον τὰ κ1, Π, Ξ, EB καὶ Φ ἔχουν μεταγρόντα. Συνδυάζοντες τὰς γραφὰς ταύτας ἔχομεν τὴν ἀκόλουθον μορφήν: Ὡσπερ τὸν ἄστων

δέξαι με μεταγρόντα * ἐκ πάντων τῶν κακῶν μου, παμβασιλεῦ. Ἀποφεύγεται οὕτως ἡ διπλῆ κλητική πανοικτίρμον καὶ παμβασιλεῦ.

Στέναξον νῦν ψυχὴ μου.

(γ' τροπάριον θ' ὠδῆς).

(16α - 32 - 16α - 15β).

(ΔΠ σ. 30).

Ἄντι νῦν, ψυχὴ μου ἄλλη γραφὴ ὦ ψυχὴ μου (EB).

Πάτερ ἀγαθέ.

(Δοξαστικὸν αἰνῶν).

(16β - 34 - 17α - 17α).

(ΔΠ σ. 31).

Ἄντι τῆς μετοχῆς ἀπλώσας τὸ EB ἔχει ἐκτείνσας.

Θεοτοκίον κοντακίου.

Ἐν τῇ Λειτουργίᾳ μετὰ τὸ κοντάκιον Τῆς πατρῶας δόξης σου τὸ EB ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς ὅμοιον θεοτοκίον, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου εἰς τὸ Θεοτοκάριον, Ἄγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη 1931, σ. 340.

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Κραταιὰ βοήθεια * τῶν θλιβομένων, Παρθένε, * φοβερὰ ἀντίληψις * ἁμαρτωλῶν, Θεοτόκε, * πρόφθασον * καὶ βοηθείας ὄρεξον χεῖρα· * εὐφρανον * τῶν ἐκβοώντων σοι τὰς καρδίας· * Παναγία, τῶν ἐν λύπαις * ταχεῖα σκέπη, * τάχυνον, σῶσον ἡμᾶς.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

Ὅντως σὺ ἐφάνης ἀληθῶς.

(Θεοτοκίον α' ὠδῆς).

(20α - 40 - 20α - 20β).

Ἄντι μειζότερος τοῦ ἀνωτάτου πόλου τὸ Φ ἔχει ἀνώτερος τοῦ ἀνωτάτου πόλου. Τὴν γραφὴν ταύτην ἔχει καὶ τὸ AP, εἶναι δὲ ὀρθότερα γραμματικῶς (ὁ συγκριτικὸς τύπος μειζότερος ἀντὶ τοῦ μείζων εἶναι μεταγενέστερος). Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν εἶναι καταλληλότερον τὸ ἀνώτερος. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα (=ὑψηλοτέρα) καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοτέρου οὐρανοῦ.

Ἰδετε ἴδετε.

(α' τροπάριον β' ᾠδῆς).
(20α - 40 - 20α - 20β).

Ἄντι ὁ εἰς ἀφθαρσίαν τὰ Φ καὶ EB ἔχουν καὶ εἰς ἀφθαρσίαν. Οὕτω συνδέονται αἱ μετοχαὶ πῆξας καὶ προσλαβόμενος, αἱ ὅποια κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἐντύποις γραφὴν παρατίθενται ἀσυνδέτως.

Σοῦ ἐν τῇ παλάμῃ.

(γ' τροπάριον β' ᾠδῆς).
(20α - 41 - 20α - 21α).
(ΔΠ σ. 35).

Ἡ ὀρθὴ γραφὴ πρὸς διάκρισιν ἀντὶ τῆς ἐσφαλμένης τῶν ἐντύπων προδιέκρινας ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ EB.

Ἦ τῆς φοβεραῖς σου.

(δ' τροπάριον β' ᾠδῆς).
(20β - 41 - 20α - 21α).
(ΔΠ σ. 36).

α'. Ἄντι ἤκων ἀναστήσεις ὑπάρχει καὶ ἡ γραφὴ ἤξεις ἀναστήσων (Φ), ἡ ὅποια φαίνεται πιθανωτέρα.

β'. Ἄντι τῆς γραφῆς τοὺς πίστει σοι τότε βιώσαντας, ἡ ὅποια, ὡς ἐσημειώθη, εἶναι ὑπέμετρος κατὰ δύο συλλαβάς, τὸ Φ ἔχει τοὺς πίστει τότε θανέντας. Ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι ἀπολύτως εὐρυθμος, ὅχι ὅμως καὶ ἀπολύτως ὁμαλὴ συντακτικῶς καὶ νοηματικῶς, διότι τὸ τότε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρεται εἰς τοὺς θανέντας, ἀλλὰ εἰς τὸ ὑπαντῶντάς σοι συνεῖναι καταξίωσον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὅμως ἀποκόπτεται διὰ τῆς παρεμβολῆς τῆς μετοχῆς θανέντας. Διὰ τοῦτο ἐμμένω εἰς τὴν προταθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ διόρθωσιν τοὺς πίστει βιώσαντάς σοι.

Ἵπερτελεστάτη μονάς.

(Τριαδικὸν β' ᾠδῆς).
(20β - 41 - 20α - 21α).
(ΔΠ σ. 36).

Ἡ γραφὴ σοφία, δικαιοσύνη ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων οὐσία μία καὶ φύσις ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ EB.

Ἄρρητον τὸ θαῦμα.
(Θεοτοκίον β' ᾠδῆς).
(20β - 41 - 20β - 21α).
(ΔΠ σ. 36).

Ἡ γραφή ἐξ ἐμοῦ ἀντὶ ἐκ σοῦ στηρίζεται ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν χφφ. (Ξ, Π, κ1, Φ, EB).

Ὁ στερεώσας ἐν τῇ χειρὶ σου.
(Εἰρμὸς γ' ᾠδῆς).
(20β - 41 - 20β - 21α).
(ΔΠ σ. 37).

Ἡ ἀφαίρεσις τῆς ἀντωνυμίας σῆς ἀπὸ τῆς φράσεως τῆς σῆς ἀληθοῦς ἐπιγνώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα, ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ EB.

Τοὺς διανύσαντας.
(α' τροπάριον γ' ᾠδῆς).
(20β - 41 - 20β - 21α).
(ΔΠ σ. 37).

α'. Ἀντὶ ἐν δόξῃ εὐσεβεῖ τὸ κ2 ἔχει ἐν πίστει εὐσεβεῖ, ὅπερ φαίνεται πιθανώτερον.

β'. Ἡ ὀρθὴ γραφή ἀναδήσασθαι, τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα, στηρίζεται ὑπὸ τοῦ EB.

Νοητικῶς τὴν θεῖαν μονάδα.
(Τριαδικὸν γ' ᾠδῆς).
(20β - 42 - 20β - 21β).
(ΔΠ σ. 37).

Ἡ γραφή εἰς τρία πρόσωπα ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων ὡς τρία πρόσωπα ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ EB.

Ἐν ὄρει, ἐν ὁδῷ.
(β' τροπάριον δ' ᾠδῆς).
(21α - 43 - 21α - 22α).
(ΔΠ σ. 38).

Ἡ ὀρθὴ γραφή ἐν τόποις ἐρημίας ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ EB.

Ἐκ λύπης καὶ χαρᾶς.

(γ' τροπάριον δ' ὠδῆς).

(21α - 43 - 21α - 22α).

Ἄντι τῆς γραφῆς τῶν ἐντύπων *εὐημερία παθόντας* τὰ κ1 καὶ Φ ἔχουν *εὐημερία θανόντας*. Ἡ γραφή αὕτη εἶναι εὐστοχωτέρα, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ μνημοσύνου τῶν ἀποθανόντων καὶ εἰς τὰ τροπάρια τοῦ κανόνος ἀπαριθμοῦνται αἱ διάφοροι περιπτώσεις θανάτου καὶ αἱ καταστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἕκαστος ἀπέθανε.

Οὓς ἀνεῖλε φύξ.

(δ' τροπάριον δ' ὠδῆς).

(21α - 43 - 21α - 22α).

α'. Ἄντι ἵππος συναρπάσας ἀπαντᾷ ἡ γραφή ἵππος συμπατήσας (κ2, Φ), ἡ ὁποία εἶναι ὀρθότερα, καθόσον εἶναι πιθανώτερον νὰ φονεύσῃ ὁ ἵππος ἄνθρωπον πατῶν αὐτὸν παρὰ συναρπάζων αὐτόν.

β'. Ἐπίσης ἀντι ἀπέπνιξε πλίνθος γράφεται ὀρθῶς ἀπέπνιξε πλῆθος (κ2, EB). Δὲν συμπνίγει ἡ πλίνθος, ἀλλὰ τὸ πλῆθος.

Ὅρθριζει τὸ πνεῦμά μου.

(Εἰρμὸς ε' ὠδῆς).

(21β - 43 - 21β - 22β).

(ΔΠ σ. 38).

Ἐσημείωσα ὅτι ὁ εἰρμὸς οὗτος, ὡς ἔχει εἰς τὰ ἔντυπα, εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τὰ τροπάρια τῆς ὠδῆς, τὰ ὁποῖα δὲν ἐναρμονίζονται πρὸς αὐτόν, προσομοιάζουν ὅμως μεταξὺ των. Τὸ Ξ ἔχει τὸν εἰρμόν ὡς ἐξῆς:

Ὅρθριζει τὸ πνεῦμά μου * πρὸς σέ, Χριστὲ ὁ Θεός, * διότι φῶς τὰ προστάγματα * τῆς σῆς παρουσίας· * ἀλλ' ἐν αὐτοῖς καταυγάσας * τὸν νοῦν ἡμῶν φώτισον, * εἰς τρίβον ἐμβιβάζων ζωῆς.

Παρομοίως ἔχει τὸν εἰρμόν καὶ τὸ EB, ἀλλά: ἀλλ' ἐν αὐτοῖς καταυγάσας * τὸν νοῦν ἡμῶν, Δέσποτα, * ὁδήγησον πρὸς τρίβους ζωῆς.

Συνδυάζοντες τὰς μορφὰς ταύτας πρὸς τὴν τῶν ἐντύπων εὐρίσκομεν ὡς πιθανὴν τὴν ἀκόλουθον, πρὸς τὴν ὁποῖαν συμφωνοῦν, καίτοι μετὰ τινων παρεκκλίσεων, τὰ τροπάρια τῆς ὠδῆς.

Ὅρθριζει τὸ πνεῦμά μου * πρὸς σέ, Χριστὲ ὁ Θεός, * διότι φῶς τὰ προστάγματα * τῆς παρουσίας σου· * ἐν αὐτοῖς καταυγάσας * τὸν νοῦν ἡμῶν φώτισον * καὶ ὁδήγησον ἐν τρίβῳ ζωῆς.

Ἐκ πάσης οὐς ἔλαβες.
(β' τροπάριον ε' ᾠδῆς).
(21β - 44 - 21β - 22β).

Ὁ στίχος τῆς αἰωνίου λύτρωσαι κολάσεως εἶναι ἔλλιπής κατὰ μίαν συλλαβήν, συγκρινόμενος πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους τῶν ἄλλων τροπαρίων, διότι ὁ εἰρμός, ὡς παρατηρήσαμεν, δὲν συμφωνεῖ μετρικῶς πρὸς τὰ τροπάρια. Τὸ ΕΒ ἔχει: τῆς αἰωνίου σου λύτρωσαι κολάσεως. Ἡ γραφή αὕτη εἶναι εὐρυθμος, ἀλλ' ἡ ἀντωνυμία σοῦ (τοῦ Θεοῦ) δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν κόλασιν. Ὁρθότερον τὸ Φ ἔχει τῆς αἰωνίου ἐκλύτρωσαι κολάσεως. Ἡ γραφή αὕτη εἶναι εὐρυθμότερα, ἐὰν οἱ δύο στίχοι ἐκληφθοῦν ὡς εἷς ἢ ἐὰν θεωρήσωμεν μεταφερομένην τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ ἐνὸς στίχου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐτέρου, φαινόμενον παρατηρούμενον ἐνίοτε.

Ἐπερ τὰ πυρίμορφα.
(Θεοτοκίον ε' ᾠδῆς).
(21β - 44 - 21β - 22β).

Ἄντι τῶν γηγενῶν τὸ φύραμα ἀπαντᾷ καὶ ἡ ἐξ ἴσου εὐρυθμος γραφή τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον.

Τοῖς ἀρρήτοις σου κρίμασιν.
(β' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).
(22α - 44 - 22α - 23α).
(ΔΠ σ. 39).

Τὴν γραφὴν *Τοῖς ἀρρήτοις σου κρίμασιν* ἀντι τῆς ἔλλιποῦς τῶν ἐντύπων *Τοῖς ἀρρήτοις κρίμασιν* ἐπιβεβαιώνει τὸ ΕΒ.

Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος.
(Οἶκος κοντακίου).
(22α - 45 - 22α - 23β).
(ΔΠ σ. 39).

Ἡ γραφή καὶ εἰς γῆν πορεύση, τὴν ὁποίαν προσέκρινα ὡς ὀρθοτέραν τῆς τῶν ἐντύπων καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση, στηριζέται καὶ ὑπὸ τῶν Π καὶ κ1.

Τῶν εὐσεβῶς ἐξαπίνης.
(β' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).
(23α - 49 - 24α - 24α).
(ΔΠ σ. 40).

Τὰ κ1 καὶ Φ ἔχουν τῶν εὐπαθῶς ἐξαπίνης θανόντων. Ἡ γραφή αὕτη

εἶναι καταλληλοτέρα τῆς εὐσεβῶς, ἢ ὁποῖα πιθανώτατα ἐλήφθη ἐκ τοῦ προηγουμένου τροπαρίου. Τὸ EB ὁμως ἀντὶ τῆς γραφῆς ταύτης ἔχει: *Τῶν πανταχοῦ κοιμηθέντων ἀθρόως*. Καὶ ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι ἐπιτυχής· δέον ὁμως καὶ πάλιν νὰ διορθωθῇ ἡ γενικὴ τῶν κοιμηθέντων εἰς αἰτιατικὴν τοὺς κοιμηθέντας ὡς ἀντικείμενον τοῦ ρ. *ἀνάπαυσον*.

Ἐν τῇ φρικτῇ σου ἐλεύσει.

(γ' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(23β - 49 - 24α - 24α).

Ὁ στίχος τοὺς ὀρθοδόξως σοι ἐν βίῳ λειτουργήσαντας εἶναι ὑπέρομετρος κατὰ μίαν συλλαβὴν. Δυνατὸν νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ ἀντωνυμία σοι, ὅποτε ὁ στίχος καθίσταται ἀπολύτως ἰσοσύλλαβος καὶ ὁμότονος πρὸς τὸν ἀντίστοιχον τοῦ εἰρμού.

Ὁ ἀπὸ γῆς τὸν χοῦν.

(ε' τροπάριον ζ' ᾠδῆς).

(23β - 49 - 24α - 24α).

Ἀντὶ τὸ τῆς σαρκὸς μᾶλλον πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν τὸν τῆς σαρκὸς (δηλ. τὸν χοῦν τῆς σαρκὸς).

Δαβιτικὸν μελωδοῦμέν σοι.

(Θεοτοκίον ζ' ᾠδῆς).

(23β - 49 - 24β - 24α).

(ΔΠ σ. 40).

Ἀντὶ Δαβιτικὸν μελωδοῦμέν σοι ἄσμα τὸ Φ ἔχει εὐρυθμότερον Δαβιτικὸν προσφερόμέν σοι ἄσμα.

Ἐνθα εὐφραιομένων.

(α' τροπάριον θ' ᾠδῆς).

(24α - 50 - 25α - 25α).

Εἰς τοὺς δύο πρώτους στίχους τοῦ εἰρμού ἀντιστοιχεῖ ἐν τῷ τροπαρίῳ τούτῳ εἷς: *Ἐνθα εὐφραιομένων ἐστὶν ἡ κατοικία*. Τὰ κ1, κ2, Π, EB καὶ Ξ ἔχουν τὴν φράσιν ὡς ἐξῆς: *Ἐνθα ἐστὶ πάντων * εὐφραιομένων ἡ κατοικία*. Κατὰ τὴν γραφὴν ταύτην ἀποκαθίσταται ὁ χωρισμὸς τῶν στίχων καὶ τὸ μέτρον τοῦ α', προστίθενται ὁμως δύο συλλαβαὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ β'. Παρὰ ταῦτα εἶναι προτιμότερα ὡς εὐρυθμότερα καὶ μαρτυρομένη ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν χφφ.

Τοὺς θεομηνία.

(β' τροπάριον θ' ᾠδῆς).

(24α - 50 - 25α - 25α).

Ἄντι Τοὺς θεομηνία θανατικῶν ἐκτριβέντας ἀναγινώσκομεν ὀρθότερον ἐν Π, EB καὶ κ1 Τοὺς θεομηνία θανατικῇ ἐκτριβέντας.

Πᾶσαν ἡλικίαν.

(γ' τροπάριον θ' ᾠδῆς).

(24α - 50 - 25α - 25α).

(ΔΠ σ. 41).

Τὴν γραφὴν ἀνάπαυσον Χριστέ ἀντὶ τῆς τῶν ἐντύπων ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς στηρίζει καὶ τὸ EB.

Ἵπὲρ νοῦν ὁ τόκος σου.

(Θεοτοκίον θ' ᾠδῆς).

(24α - 51 - 25α - 25α).

(ΔΠ σ. 41).

Εἰς τὰς ἤδη γενομένας παρατηρήσεις προσθετέαι αἱ ἑξῆς:

α'. Οἱ δύο πρῶτοι στίχοι τοῦ τροπαρίου εἶναι μετρικῶς ἀνώμαλοι, ἥτοι ὁ μὲν α' ὑπέμετρος κατὰ μίαν συλλαβὴν, ὁ δὲ β' ἑλλιπὴς κατὰ μίαν συλλαβὴν. Τὸ Φ ἔχει: Ὑπὲρ νοῦν ὁ τόκος· * καὶ γὰρ γεννᾷς τὸν προόντα. Ἡ γραφὴ αὕτη συμφωνεῖ μετρικῶς πρὸς τὸν εἰρμόν.

β'. Ἀντὶ γαλουχεῖς ἀφράστως ἀπαντᾷ καὶ ἡ γραφὴ γαλουχεῖς ἀχράντως (Π, κ1).

γ'. Τὴν ὀρθὴν γραφὴν Χριστὸν τὸν λυτρωτὴν ἡμῶν, πανάμωμε ἔχει καὶ τὸ EB.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

Ἀναγνώσματα εἰς τὸν Ἑσπερινόν.

Τὸ κ2 ἔχει διὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς ταύτης προφητικὰ ἀναγνώσματα. Ἐκαστὸν ἀνάγνωσμα δὲν εἶναι συνεχῆς περικοπὴ ἐκ τοῦ προφητικοῦ βιβλίου, ἐξ οὗ λαμβάνεται, ἀλλὰ συνένωσις μικροτέρων περικοπῶν κατ' ἐκλογὴν. Παραθέτομεν ἐν συνεχείᾳ τὰς σχετικὰς παραπομπάς, ἀναγράφοντες τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἐκάστου τμήματος, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνασύνθεσις τῶν περικοπῶν.